THE ORIGIN, FAMILY AND STUDIES OF MAJOR GENeRAL IOAN D. CULCER

Andrei Popete Pătrașcu
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Major General Ioan D. Culcer represents an important personality in Romanian military history, but his origins, family and studies have been insufficiently analyzed in previous research. In a period when Romanian historiography is moving more and more towards the reevaluation of historical figures, the reconstruction of Ioan Culcer's biography proves to be an important undertaking. This research involves rigorous work in various sources, from local and national archives to libraries and private collections, to gather relevant information about his life and career. His origins, family and upbringing are central to understanding his career path and the values he promoted as a military leader. Culcer was distinguished not only by his strategic qualities during his service, but also by the influence he exercised among his contemporaries. This paper tries to contribute to a better understanding of his impact in the context of the Romanian military elites, underlining the need for a more detailed and nuanced analysis of his biography, which reflects his true value.

Keywords: Major General Ioan D. Culcer, the Romanian military elites, biography, family and studies, genealogy, military leader

O direcție importantă a istoriografiei române din ultima vreme are în vedere evaluarea sau reevaluarea unor personalități care au trăit și s-au afirmat în diferite zone ale spațiului românesc. Cercetările pe o asemenea tematică par la prima vedere nu foarte dificil de realizat. În realitate lucrurile sunt mult mai complexe, întrucât reconstrucția unei biografii necunoscute sau parțial cunoscută, necesită investigații în arhivele locale și naționale, muzee, biblioteci, colecții particulare, dar și pe teren.

Sunt primele explicații pentru care generalul Ioan D. Culcer, cu o strălucită carieră militară, face subiectul unui proiect de cercetare mai amplu, personalitatea sa fiind până în prezent abordată tangențial sau ca personaj principal în câteva articole și studii, nu suficient de numeroase spunem noi, pentru valențele sale militare, Ioan Culcer înscriindu-se în pleiada reprezentanților elitei militare românești.

În istoria Gorjului, familia Culcer a jucat un rol important. „Descălecatul" ilustrei familii, căreia i se va potrivi dictonul „per aspera ad astra", îl făcuse în 1836 dr. Dimitrie Culcer, ardelean din ținutul Sălajului, medic specializat la Pesta și Viena, care, după un sejur medical la Cluj, va trece Carpații, profesând în localitățile Zimnicea, Giurgiu, Calafat, Craiova și Târgu-Jiu.

Culcerii au sosit la Târgu Jiu în anul 1842 când Dimitrie Culcer ajungea medic al oraşului şi ginere al prefectului de atunci, N. Otetelişanu. Cu mici întreruperi, această familie a rămas la Târgu-Jiu până în perioada comunistă. Mai multe case din centrul vechi al oraşului Târgu Jiu sunt legate de istoria acestei familii venită de pe meleagurile Sălajului. Încă din secolul al XIX-lea, trecutul familiei Culcer are legătură cu localitatea Dobriţa unde au deţinut importante proprietăţi.

Dimitrie Culcer s-a născut în anul 1807 în comuna Stârci (Bogdánhaza), din comitatul Crasnei, judeţul Sălaj. Se pare că s-a născut într-o familie de iobagi care lucrau pe moşia contelui Hunyadi. Va absolvi Liceul Piariştilor din Cluj-Napoca şi Facultatea de Medicină

din Pesta. În facultate se va întreţine din munca proprie pentru că trecuse munţii în Muntenia).[1]

Îşi va desăvârşi studiile la Viena, iar apoi va lucra la Giurgiu şi Calafat. La 8 mai 1841 îşi tece examenul de liberă practică în ţara noastră şi în iulie 1842 îl regăsim în Principate, trimis la Giurgiu să „altoiască"(vaccineze) copiii din judeţ şi să inspecteze „zalhanalele"(abatoarele) în timpul tăierii vitelor. Cum în 1842 se înfiinţează în Principatul Munteniei de către Obştească Adunare câte un post de medic de fiecare judeţ, cu 5000 lei pe an, având îndatorirea „de a alerga la toate epidemiile de boală ale locuitorilor şi ale vitelor, şi la altoitul copiilor din judeţ", din ianuarie 1843 îl găsim în postul de medic al judeţului Gorj.[2]

Prima grijă a noului medic de judeţ a fost să ceară înfiinţarea unui spital în Târgu-Jiu, pe care însă numai în 1845 reuşeşte să îl vadă realizat; un an după aceea, prezintă „Maghistratului" (Primăriei) oraşului o listă cu toate obiectele necesare organizării acestui spital în spirit modern. Spitalul a funcţionat la început în casele pitarului N. Protopopescu (pe Str. Tudor Vladimirescu de astăzi, colţ cu Sfinţii Apostoli), apoi în casele paharnicului N. Otetelişanu, pe Str. Tudor Vladimirescu de astăzi, colţ cu Str. Griviţa, unde locuia pe atunci şi doctorul, şi, în fine, pe Str. Tudor Vladimirescu, colţ cu Str. Magheru de astăzi, chiar în locul în care se află în prezent spitalul Târgu-Jiu. De la 1864 spitalul a avut local propriu pe Str. Unirii, unde mai există şi astăzi.[3]

Prin căsătoria cu Anica Otetelișanu, în 1848, va da naștere unei vestite familii de medici și militari. Cei șapte copii, căpitanul Vladimir D. Culcer (1848-1884), doctorul Dumitru D. Culcer (1850-1927), administratorul financiar Grigore D. Culcer (1852-1929), generalul Ion D. Culcer (1853-1928), studentul Nicolae D. Culcer (1856-1881), căpitanul Constantin D. Culcer (1858-1886) și subprefectul Eugen D. Culcer (1864-1924), vor dezvolta un arbore genealogic impresionant.

La căsătoria din 1848, dr. Dimitrie Culcer dobândise prin alianță o parte din moșia Dobrița și o casă situată în centrul orașului Târgu Jiu, situată pe actualul amplasament al Palatului Justiției, dar demolată în 1990 cu încălcarea Legii Patrimoniului.[4]

„*La colţul dintre Str. Tudor Vladimirescu şi Str. Griviţa, se ridică o casă cu prăvălii la parter, iar etajul, la care ajungi printr-o largă scară interioară, cuprinde un Hall spaţios şi mai multe camere (într-una din ele s-au născut cei 7 fraţi Culcer, fiii străbunicului meu, doctorul Dimitrie Culcer). Locul aparţinuse în 1719 căpitanului Ilie Otetelişanu, iar în 1813, medelnicerul Iancu Sâmboteanu a zidit pe acest loc o casă, spre a o da ca zestre fiicei sale Uţa, când s-a măritat cu paharnicul Nicolae Otetelişanu. Casa a fost dată apoi ca zestre Anicăi Otetelişanu, fiica lui Nicolae şi a Uţei când s-a măritat cu doctorul Dimitrie Culcer. Dimitrie şi Anica au avut cu totul şapte băieţi iar casa a moştenit-o al treilea dintre fii, Grigore Culcer*"[5], aflăm din însemnările scriitorului Dan Culcer, nepot al generalului Ioan Culcer. Acesta notează în continuare: „*Într-un colţ trona măreţ pianul cel mare cu coadă „Bösendorfer", adus cu 3000 de lei de la Viena, şi de pe coardele căruia, zeci de ani în şir, bunica mea Netty a desprins cele mai fermecătoare acorduri cu degetele ei măiestre. Mobila „Bidermayer", tapiţată cu damasc de culoarea fragilor, era moştenită de la bunica lui Netty, Mariţa Orăscu. De o parte şi de alta a uşii, două vaze chinezeşti de peste un metru înălţime, cu buchete de imortele întreţineau vara şi iarna aspectul floral al salonului. În 1916 le-au spart ocupanţii nemţi, ca să demonstreze că e mai uşor să distrugi decât să construieşti. În acelaşi scop au tăiat cu sabia şi au împuşcat cu pistolul toate tablourile şi tapiseriile de pe pereţi. Pe masa din salon puteai admira o bogată colecţie de albume cu reproduceri după*

[1] Cornel Șomâcu, *Familia Culcer în istoria Gorjului (I)*, în „Vertical", din 13 ianuarie 2010, p. 6.
[2] *Ibidem.*
[3] *Ibidem.*
[4] Zenovie Cârlugea, *Mari familii gorjene: De neamul Culcerilor... (I)*, în „Gorjeanul", din 18 martie 2014, p. 7.
[5] http://culcer-genealogie.blogspot.com/2011/12/gabriel-culcer-monografie-familia.html, 12.05,2023.

cele mai celebre tablouri din muzeele europene. Se numea „Les Galéries d'Europe". Fiecare tablou era însoţit de o interesantă notă explicativă… dar câte minuni nu găseai pe vremuri acolo, în casa bunicilor!… Enciclopedia cea mare Larousse în 22 volume, Enciclopedia italiană în 14 volume… Îmi era atât de familiară mobila neagră de lemn de păr din dormitor, care imita abanosul, apoi tapiţeria cea mare de Flandra, care acoperea un perete întreg din sufragerie şi reprezenta o serbare câmpenească…"[6]

Participând la mișcarea revoluționară pașoptistă, în care pe dealul Obregia s-a dat foc Regulamentului Organic într-o spectaculoasă festivitate, doctorul Dimitrie Culcer, ca și socrul său de la Craiova, va avea de suferit. Cu toate acestea activitatea sa era prea importantă pentru ca autorităţile să îşi mai pună problema să îl pedepsească. Culcer trebuia să se ocupe şi de organizarea sanitară a satelor, problemă ce nu se pusese în trecut; tot el trebuia să îngrijească şi bolnavii din judeţ, pe cei din oraş, pe cei din arestul închisorii; el trebuia să administreze şi să conducă spitalul, să îngrijească şi să opereze bolnavii, să se ocupe de pregătirea personalului sanitar inferior. Culcer avea e lângă funcţia de medic uman şi pe cea de medic veterinar, luptând pentru prevenirea şi combaterea epizootiilor, controlul vitelor tăiate şi îngrijirea celor bolnave… Pe măsură ce îşi organiza munca, se identificau cu tot mai multă claritate noi şi noi sarcini, aşa că a venit un moment când s-a simţit literalmente depăşit, şi în februarie 1849 a cerut un ajutor care să ocupe funcţia de medic al oraşului. Comitetul Sanitar a apreciat însă că doi medici erau prea mult pentru un judeţ ca Gorjul, aşa că, până în 1850, Culcer a lucrat tot singur. După acest an avem un medic al oraşului, Culcer rămânând doar medic al judeţului. După 1857 se mută în judeţul Dolj, mai întâi la Calafat şi apoi la Craiova.

Aici va avea de înfruntat în 1862 teribila muscă columbacă, roind dintr-o peşteră aflată la Porţile de Fier. Vitele încep să moară pe capete sub înţepăturile redutabilei insecte, şi combaterea flagelului tot medicului de judeţ i-a revenit şi a făcut-o cu succes. Până la urmă calamitatea a fost stăvilită şi la începutul anului următor apărea în Monitorul Medical un raport asupra muştei columbace, semnat de doctorul Dimitrie Culceru (Culcer).[7]

În 1864 va deveni medic-șef al Bucureștiului, datorită vredniciei neobosite în organizarea sistemului medical în Gorj și Dolj. A rămas până în 1866 când a început să aibă probleme după plecarea domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Bolnav, se va retrage la Târgu-Jiu, unde va deceda în august 1867. În luna mai 1866, Dr. Dimitrie Culcer revine în Târgu-Jiul său iubit, ca medic al oraşului. El nu activează însă în acest post decât câteva luni, căci la 13 august al aceluiaşi an, se aprobă, în sfârşit, mult aşteptata pensie, 1200 lei pe lună.[8]

Culcer a continuat să muncească, acordând asistenţă medicală gratuită pretutindeni unde aceasta i se cerea, o asistentă absolut gratuită, căci medicul gorjean nu a admis niciodată să-şi creeze o sursă de venituri din suferinţele bolnavilor. „*Devotamentul lui pentru bolnavi, mai ales pentru cei săraci, a mers până la sacrificiu…*", sublinia Al. Ştefulescu în a sa *Istorie a Târgu-Jiului*. Despre sfârşitul său subit, Gabriel Culcer povestea: „*Era într-o noapte răcoroasă de sfârşit de august; nu trecuseră nici două săptămâni de la pensionare; Culcer este sculat în grabă la ora 1 şi chemat urgent la un bolnav. În drum spre locuinţa acestuia, în trăsură, moare însă brusc, lovit de encefalită*"[9].

Văduva Ana Culcer, fiică de Otetelișeni, rămasă cu grija creșterii și educării celor șapte băieți, se va întoarce la Craiova. Vremurile nu mai erau cele îmbelșugate ale neamului din care provenea, așa că ani la rând va primi, la solicitare, ajutor material și moral din partea surorii sale Elena, căsătorită cu Iancu Economu, stabiliți la Râmnicu-Vâlcea și mai apoi la

[6] *Ibidem.*
[7] Cornel Șomâcu, *loc. cit.*
[8] *Ibidem.*
[9] http://culcer-genealogie.blogspot.com/2011/12/gabriel-culcer-monografie-familia.html, 12.05.2023.

Dobrița, administrându-și aici partea ei de moșie. Ana Culcer va deceda în 1871, fiind înmormântată alături de soțul său, în cavoul familiei din Târgu Jiu.[10]

Primul dintre fii doctorului Dimitrie Culcer a fost Vladimir. Acesta s-a născut la Târgu-Jiu, la 1 decembrie 1848, în casa părinţilor săi, „*care mult s-au bucurat văzând că primul lor vlăstar era băiat… La vârsta de 12 ani îl ştim la pension, unde a stat până în 1866 şi unde a început să simtă, zi de zi, tot mai tare urmările greutăţilor materiale cu care se luptau părinţii săi. Mai avea puţin până la terminarea pensionului şi din puţin nu a fost eliminat din şcoală pentru că întârzia cu plata taxelor… Tatăl său îşi pierduse postul şi, dacă nu intervenea ca de obicei Maica-Tuşa* (sora tatălui – n.n.) *în momentul oportun, nu se ştie ce se alegea din cariera lui Vladimir.*"[11]

„*După pension, a intrat în şcoala militară, dar nici măcar o cămaşă de schimb nu avea pe el şi a trebuit să-i acorde Biserica Sf. Ilie un ajutor de studii, ca să şi le poată continua*"[12]. În martie 1869 a găsim pe Vladimir Culcer, sublocotent la geniu.

A intrat în Războiul de Independență cu grad de locotenent şi, în calitate de ofiţer-topograf în Statul Major al Cartierului General al Armatei Române stabilit în Bulgaria, la Poradim, a întocmit planul topografic al împrejurimilor Plevnei, paralel cu defăşurarea luptelor din perioada de încercuire şi de asediere a Cetăţii. „*Ne-a rămas din vremea aceea* – spune Dan Culcer, nepotul familiei – *o fotografie de la Riben din faţa Plevnei, împreună cu fratele său mai mic, Iancu, ofiţer şi el (octombrie 1877). Tot de atunci ne-a rămas o scrisoare de la Lom-Palanca (ianuarie 1878), în care se bucura de căderea Adrianopolului şi spera că se va face pace în curând. Fusese avansat căpitan şi o ruga pe Maica-Tuşa să trimită tunica lui la croitor să i se coase cea de a treia tresă la mânecă.*"[13]

După încheierea războiului, Vladimir Culcer s-a căsătorit cu o fată de familie din Târgu-Jiu, Natalia Mihuleţu, care nu avea decât 17 ani şi o zestre suficient de mare ca să-l poată face să uite zilele de mizerie din anii primei sale tinereţi. Cu gândul la aceşti ani grei, Vladimir îl ajută pe fratele său Grigore să ocupe un post la Administraţia Financiară din Târgu-Jiu şi apoi pe fratele său Nicu, student la Paris.[14]

În toamna lui 1884, pe când făcea ridicări topografice pentru harta Dobrogei, regiune de curând realipită la Patria-Mamă, a răcit şi a căzut la pat. O mai veche boală de piept din copilărie s-a redeschis, maladia s-a complicat cu o congestie pulmonară şi a ajuns într-o stare foarte gravă la Târgu-Jiu, unde, la 23 noiembrie a murit.

Din a doua generație a Culcerilor, îl reținem și pe dr. Dumitru (Tache) Culcer (1850-1927), care continuă tradiția medicală a familiei.

A fost elev al Pensionului Şeicaru şi apoi al liceului, unde va suporta crunte privaţiuni, mai întâi prin revenirea tatălui în Gorj, iar apoi prin moartea acestuia. Va reuşi totuşi să îşi ia bacalaureatul iar apoi lucrurile s-au mai rezolvat prin ajutorul Consiliului Judeţean Gorj. În amintirea aceluia ce fusese doctorul Dimitrie Culcer, Comitetul Permanent al Judeţului Gorj a încheiat cu văduva acestuia o convenţie, care cuprindea în principiu următoarele puncte, după cum ne povesteşte Gabriel Culcer: „*Tânărul Culcer va primi o pensiune anuală ca să studieze medicina la Paris. Mama băiatului va prezenta Comitetului, la sfârşitul fiecărui an şcolar, dovezile progreselor făcute de fiul ei la studii şi moralitate. Tânărul Culcer se angajează să servească la Stat un timp îndoit aceluia pe care-l va petrece în străinătate. Tache a plecat la Paris în toamna anului 1869. Teza sa de doctorat asupra injecţiilor intravenoase cu lapte şi-a susţinut-o în 1879 când revine în ţară şi ocupă un post de medic la Târgu-Jiu. Avea aproape treizeci de ani şi era un bărbat voinic, spătos, bine legat, cu o*

[10] Cornel Șomâcu, *loc. cit.*
[11] http://culcer-genealogie.blogspot.com/2011/12/gabriel-culcer-monografie-familia.html, 12.05.2023.
[12] *Ibidem.*
[13] *Ibidem.*
[14] *Ibidem.*

frunte înaltă şi doi ochi luminoşi şi sinceri; toată figura lui prietenoasă şi hotărâtă respira onestitatea. Purta plete tunse scurt şi mustaţă mare, avea un ten roz şi delicat şi nişte mâini albe şi fine; era cult, manierat, inteligent, vesel şi simpatic, cu o conversaţie plăcută."[15]

Același Dan Culcer descrie înfățișarea tânărului doctor. „*Îţi impunea de cum îl vedeai… O coamă bogată de plete albe, ce dedeau figurii sale distinse o expresie leonină, o pereche de sprâncene groase şi severe, o mustaţă grea şi stufoasă... toate păreau dinadins făcute ca să-ţi insufle respect; vocea lui plină şi egală, ţinuta demnă a acestui munte de bărbat, portul ridicat al capului, mişcările cumpănite („posé", cum ar spune franţuzul) ale omului care nu s-a grăbit niciodată, dar care pe toate a ştiut să le realizeze la timpul lor... toate acestea te făceau să-i simţi superioritatea, o superioritate indiscutabilă... Şi totuşi, fruntea lui înaltă, ochii aceia verzi ce te priveau cu veselie drept în faţă, zâmbetul deschis şi prietenos, buna lui dispoziţie... mereu cu gluma pe buze. Toate atenuau aerul lui sever, îţi cucereau simpatia şi încrederea în el, mărindu-ţi parcă în acelaşi timp şi încrederea în tine.*"[16]

La 16 ianuarie 1882 s-a căsătorit cu fiica cea mică a marelui boier craiovean Barbu Bălcescu (frate cu marele istoric și revoluționar Nicolae Bălcescu), iar în ziua de Sf. Dumitru, a aceluiaşi an, şi-a făcut apariţia şi un băieţel cu tenul roz şi ochii albaştri, căruia i-au pus numele Max şi el un viitor medic.

Nemulțumit de condițiile existente la spitalul din Tg.-Jiu, dr. Culcer va pleca la Craiova pe un post de medic provizoriu, după care se va întoarce ca medic la spitalul târgujian. Câștigă repede încrederea și respectul oamenilor și se decide să se implice politic (va fi în două rânduri prefect, în 1902-1904 și 1907-1910), contribuind la ridicarea nivelului de viață al județului, prin construirea de școli și biblioteci sătești, prin construirea de poduri și refacerea drumurilor, prin asistență sanitară și măsuri administrative.[17]

În timpul răscoalei țărănești din 1907 a avut o atitudine echilibrată și benefică, contribuind el însuși la liniștirea spiritelor. Va ajuta comuna Dobrița (în care dobândise, prin alianță, din 1902, moșia și casa) cu fonduri destinate școlii, bisericii și primăriei, amenajând în conacul de la moșie un dispensar unde acorda consultații gratuite cu ajutorul fiicelor sale. Ca președinte al Organizației județene a P.N.L., l-a sprijinit pe Ion I.C. Brătianu pentru primul său mandat parlamentar, câștigând el însuși un loc de senator.[18]

„*În primii ani ai secolului al XX-lea* – scrie istoricul Dumitru-Valentin Pătrașcu – *conacul familiei Culcer din Dobrița a fost vizitat de o serie de personalități ale vieții culturale românești și europene, printre aceștia aflându-se și sculptorul Constantin Brâncuși.*"[19]

În timpul Primului Război Mondial, deși în vârstă de 66 de ani, dr. Dumitru Culcer s-a înrolat voluntar ca medic militar, având gradul de maior și primind conducerea spitalului de campanie de la Vădeni (aici a avut-o în subordine pe infirmiera Ecaterina Teodoroiu). Demobilizat în toamna lui 1916, se va refugia cu familia la Craiova, apoi la București, pentru ca în 1917 să revină la Tg.-Jiu. Aici va găsi casele distruse de trupele germane, iar conacul de la Dobrița devastat. Mai mult chiar, fiind suspectat de legături cu mișcarea de rezistență armată condusă de înv. Victor Popescu de la Valea cu Apă, dr. Dumitru Culcer va fi închis de ocupanți în lagărul de la Tismana, ceea ce-i va afecta grav sănătatea. După război, deși avea 70 de ani, D. Culcer se va alege senator de Gorj, dar, decepționat de viața politică, la 72 de

[15] https://universulolteniei.ro/2018/11/25/senatorul-liberal-dr-dumitru-tache-culcer-un-gorjean-adevarat-in-primul-parlament-al-romaniei-mari/, 14.05.2023.
[16] http://culcer-genealogie.blogspot.com/2011/12/gabriel-culcer-monografie-familia.html, 12.05.2023.
[17] Zenovie Cârlugea, *loc. cit.*
[18] *Ibidem.*
[19] Valentin Pătrașcu, *Familia Culcer. Pagini de istorie*, Craiova, Editura Sitech, 2013, p. 97.

ani se retrage la conacul de la Dobrița, unde se stinge din viață la 13 august 1927. Va fi înmormântat, cu mare alai, în cavoul familiei din Tg.-Jiu.

Dintre cei șapte copii pe care bătrânul Dimitrie Culcer i-a avut cu Ana Culcer, Grigore Culcer a lucrat în administrația financiară a județului, fiind lider al organizației județene a Partidului Conservator și ocupând în două rânduri funcția de prefect al județului Gorj (primul său mandat urmându-i fratelui său, dr. Dumitru Culcer, 1910-1911).

Cel de-al patrulea fiu al familiei Culcer a fost generalul Ioan D. Culcer. Acesta face parte din galeria marilor personalităţi militare româneşti, „*care prin cugetul şi activitatea lor, au pus bazele organizării şi instruirii armatei române într-o perioadă destul de frământată pentru ţară*”[20] scrie generalul gorjean Constantin Ispas în lucrarea sa „*Nemuritorii*”.

Generalul de divizie Ioan D. Culcer s-a născut la 20 august 1853 în Târgu Jiu, conform Registrului de Stare Civilă Nr. 101/1853[21], fila 2, fiind cel de-al patrulea copil al medicului Dimitrie Culcer și al Anicăi Culcer, născută Otetelișanu.

După terminarea studiilor medii, urmează cursurile Școlii Militare de ofițeri între anii 1871-1873, fiind avansat la gradul de sublocotenent și repartizat la Batalionul 1 Geniu. În anul următor este mutat în cadrul Regimentului 3 linie, și trimis de statul român să studieze la Școala Politehnică din Paris, revenind în țară cu rezultate și aprecieri deosebite, sublocotenentul Ioan Culcer este repartizat la Regimentul 2 Dorobanți cu care participă la Războiul de Independență. Fiind rănit este internat în Spitalul Militar Craiova. Refăcut se întoarce pe front și participă la luptele de la Plevna și Vidin. Pentru inițiativa, curajul și priceperea conducerii în luptă a batalionului de geniu a fost decorat cu medaliile: „Sf. Stanislav”, „Virtutea militară”, „Crucea Trecerii Dunării” și „Apărătorilor Independenței”[22].

Ținându-se seama de calitățile de excepție și meritele sale, locotenentul Culcer, este trimis să-și desăvârșească studiile de specialitate, de această dată la Școala Superioară de la Fontaineblue.

După absolvire, Ioan D. Culcer înaintează repede în grad, distingându-se ca unul dintre cei mai capabili ofițeri de geniu. La 1 aprilie 1887, este avansat la gradul de Maior și numit în funcția de comandant al Regimentului 1 Geniu. De asemenea i se încredințează executarea pe teren a planurilor generalului belgian Brialmont, pentru construirea liniilor de fortificații din jurul Bucureștiului și de pe Aliniamentul Focșani-Nămoloasa-Galați, iar mai târziu fortificarea capului de pod la Cernavodă, precum și armarea tuturor acestor fortificații.

Datorită calităților sale de excepție, în primăvara anului 1891 este mutat în cadrul Administrației Centrale a Războiului. Este avansat la gradele de locotenent-colonel, colonel și general de brigadă. Este numit Șef de Stat Major la Corpul 1 Armată, comandant al Regimentelor 1 Geniu și 1 Infanterie, este promovat în funcția de secretar general al Ministerului de Război.

În anul 1911 este avansat la gradul de general de divizie și trecut în rezervă din oficiu pentru limită de vârstă. „*Grija adevăraţilor patrioţi şi mai ales a oamenilor de stat, trebuie să fie îndreptată, în special, asupra întăririi şi apărării naţionale, cu atât mai mult, cu cât în sufletul nostru avem un ideal: întregirea Neamului Românesc*”[23], afirma generalul Ioan D. Culcer.

Precizăm că timp de 15 ani a îndeplinit și funcția de profesor al unor excelente promoții de ofițeri, la Școala Superioară de Război. Din lucrările sale, remarcăm faptul că dincolo de preocupările militare și didactice, acesta a fost și un bun observator al epocii sale.

---

[20] Constantin Ispas, *Nemuritorii, generali gorjeni valori ai neamului românesc*, vol. I., Târgu Jiu, Editura Centrului Județean al Creației Populare Gorj, 2002. p. 63.

[21] Serviciul Județean Gorj al Arhivelor Naționale, Registrul de Stare Civilă, Nr. 101/1853, fila 2.

[22] Ioan D. Culcer, *Recenzie asupra războiului pentru întregirea României*, București, 1923, p. 4.

[23] Ioan Culcer, *Note și cugetări asupra campaniei din 1916, în special asupra operațiunilor Armatei I-a*, Iași, Tipografia ziarului „Tribuna”, 1919, p. 32.

„*Ţara şi interesele ei au fost călăuza care m-a condus în toate acţiunile mele, fără nici o altă preocupare. În tot ceea ce am spus şi făcut nu am avut alt judecător decât conştiinţa mea, în faţa căruia sunt liniştit, fiindcă mi-am făcut datoria ca soldat în împrejurările grele prin care a trecut ţara*", afirma generalul Ioan Culcer în scrierile sale.

Din paginile ziarului conservator-democrat „Opinia", apărut la București în data de 25 iunie 1913, aflăm că numele generalului gorjean Ioan Culcer s-a aflat, la întâlnirea conservatorilor conduși de Alexandru Marghiloman, printre propunerile de a ocupa funcția de președinte al Consiliului de miniștri (pim-ministru), în cadrul unui guvern național.

În perioada premergătoare campaniei din Bulgaria 1913, generalul Culcer este rechemat sub drapel. În timpul celui de-al Doilea Război Balcanic a comandat armata de ocupație, având și funcția de guvernator al Cadrilaterului.

A fost avansat la gradul de general de corp de armată și numit la Comanda Armatei I, aflată pe frontul carpatic al Olteniei, până în toamna anului 1916, când, din înalt ordin a trebuit să predea comanda armatei generalului Ioan Dragalina. Este trimis pe frontul din Moldova, pentru a conduce lucrările de fortificații ruso-române.[24]

„*Demnitatea mea națională îmi spune, că, atât cât voiu trăi, să pun în totdeauna înainte ţara mea (...) pentru că găsesc de a mea datorie, ca ofițer bătrân, să protestez și să apăr pe ofițerii pe cari i'am cunoscut în îndelungatul timp pe care l-am petrecut la trupă și în școli, când am avut ocazia să-i judec, atât din punct de vedere al valoarei, cât și al părților lor slabe (...) și nu admit ca ofițerii noștri să fie defăimați, numai ca să fim plăcuți alianților noștri*"[25], afirma generalul Ioan D. Culcer, în anul 1918.

Este numit ministru al Lucrărilor Publice, în guvernul condus de generalul Alexandru Averescu, între 29 ianuarie - 4 martie 1918. După încheierea armistiţiului din 1918 şi până la sfârşitul vieţii, generalul Ioan Culcer a fost preşedintele Asociaţiei Generale a Ofiţerilor în Rezervă şi Retragere din Românie, fiind primul ei preşedinte.

În cei peste 40 de ani de carieră militară, generalul Ioan D. Culcer s-a ilustrat ca un gânditor militar de prestigiu, având o frumoasă contribuţie la dezvoltarea istoriei şi teoriei militare româneşti prin multe scrieri personale de specialitate.

Moare în luna septembrie a anului 1928, fiind înmormântat la Târgu Jiu cu înalte onoruri militare impuse de rag și prestigiu. Ziarul „Dreptatea", din 4 octombrie 1928, publica articolul intitulat „Testamentul generalului Culcer", scris de acesta în ziua de 3 ianuarie 1928, la București: „*Doresc să fiu înmormântat la Târgu Jiu, în acest colț de pământ al țării, unde m'am născut și pe care l-am apărat cu tot sufletul (...) Am conștiința liniștită că în tot timpul lungei mele cariere mi-am făcut datoria numai în interesul țării și în afară de orice interes personal. Un ofițer cinstit, care a trăit din solda sa, în armată, nu poate face avere.*"[26]

Memoria posterității a reținut numele generalului Ioan Culcer, străzi din București și Constanța îi poartă numele, două busturi la Târgu Jiu și în Pasul Vulcan, articole și câteva studii, amintesc de personalitatea ilustrului general târgujian.

„*Intelectualul distins cu o cultură bogată* – se arată în paginile ziarului „Neamul Românesc", la scurt timp după moartea sa –, *cu orizonturi întinse în știința cărora își închinase toate puterile spriritului, Generalul Culcer era nu numai un idealist și o fire dezinteresată, dar un om a cărui existență tăcută și retrasă îl facea propriu să servească numai ideia și preocupările de oedin superior, care le avea în specialitatea sa ca profesionist al artei militare. (...) A fost un spirit serios, un militar cu vederi largi, dându-și seama de ansamblul situațiunilor, judecându-le totdeauna în adevărata lor lumină.*"

De-a lungul carierei sale militare a fost decorat de președintele Franței (Ordinul „Legiunea de Onoare"), țarul Rusiei (Medalia Comemorativă Rusă, Ordinele „Sf. Ana" și

[24] Constantin Ispas, *op. cit.* p. 64.
[25] Ioan Culcer, *op. cit.*, p. 34.
[26] „Dreptatea", București, nr. 64, din 4 octombrie 1928, p. 3.

„Sf. Stanislav”), regii Belgiei (Medalia „Crucea Militară”), Italiei (Ordinul „Sf. Lazarius și Mauricius”) și Olandei (Ordinul „Orange Nassau”), iar regii României, Carol I și Ferdinand I, i-au conferit cele mai mari ordine și medalii (Medalia „Trecerii Dunării”, Medalia „Apărătorilor Independenței”, Ordinul „Steaua României”, în grad de Mare Cruce, Medalia Jubiliară „Carol I”, Ordinul „Coroana României”, în grad de Mare Cruce, „Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918”, Medalia „Semnul Onorific” de Aur).[27]

„*Generalul Ioan Culcer a fost un mare comandant de armată în război, capabil şi viteaz, un general glorios al Ţării şi Armatei Române, dar şi un mare nedreptăţit şi o victimă a capacităţii sale şi a celor care nu l-au înţeles*”[28], spunea generalul Alexandru Lupaşcu-Stejar, în cuvântarea funebră la înmormântarea profesorului său, la Târgu Jiu, în toamna anului 1928.

BIBLIOGRAPHY

a) Izvoare istorice:

- Serviciul Județean Gorj al Arhivelor Naționale, Registrul de Stare Civilă, Nr. 101/1853.
- Biblioteca Națională a României, Arhiva istorică, Fond Saint Georges, dos. 4793.

b) Periodice:

- „Dreptatea”, București, 1928.
- „Opinia”, București, 1913.
- „Neamul Românesc”, București, 1928.
- „Universul”, București, 1913.

c) Lucrări, studii și articole:

- Cârlugea, Zenovie, *Mari familii gorjene: De neamul Culcerilor... (I)*, în „Gorjeanul”, din 18 martie 2014.
- Culcer, Ioan D., *Note și cugetări asupra campaniei din 1916, în special asupra operațiunilor Armatei I-a*, Iași, Tipografia ziarului „Tribuna”, 1919.
- Culcer, Ioan D., *Recenzie asupra răsboiului pentru întregirea României*, București, 1923.
- Ispas, Constantin, *Nemuritorii, generali gorjeni valori ai neamului românesc*, vol. I., Târgu Jiu, Editura Centrului Județean al Creației Populare Gorj, 2002.
- Pătrașcu, Valentin, *Familia Culcer. Pagini de istorie*, Craiova, Editura Sitech, 2013.
- Șomâcu, Cornel, *Familia Culcer în istoria Gorjului (I)*, în „Vertical”, din 13 ianuarie 2010.

d) Siteuri:

- http://culcer-genealogie.blogspot.com/2011/12/gabriel-culcer-monografie-familia.html, 12.05.2023.
- https://universulolteniei.ro/2018/11/25/senatorul-liberal-dr-dumitru-tache-culcer-un-gorjean-adevarat-in-primul-parlament-al-romaniei-mari/, 14.05.2023.

[27] Biblioteca Națională a României, Arhiva istorică, Fond Saint Georges, dos. 4793, f. 1-38.
[28] Ioan D. Culcer, *Recenzie asupra răsboiului pentru întregirea României*, București, 1923, p. 5.